

SKB vill begränsa miljöprövningen av slutförvarsansökan

Den 2 april svarade kraftindustrins kärnavfallsbolag SKB till mark- och miljödomstolen och Strålsäkerhetsmyndigheten på de krav som ställts på komplettering av ansökan. Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, anser att bolaget genom juridiska spetsfundigheter nonchalerar Strålsäkerhetsmyndighetens, Kärnavfallsrådets och övriga remissinstansers omfattande och legitima kompletteringskrav av ansökan om att få bygga ett slutförvarssystem för använt kärnbränsle i Forsmark. Bolaget anser bl.a. att långsiktiga strålsäkerhetsfrågor och jämförelser med alternativa metoder inte ska ingå i domstolsprövningen av ett slutförvar för använt kärnbränsle. Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt har gjort en första övergripande genomgång av ansökan och kompletteringskraven, gjort en ny tidsplan för målet och gett remissinstanserna till i början på hösten att svara på SKB:s yttrande.

Sedan kärnavfallsbolaget SKB i mars 2011 lämnade in sin slutförvarsansökan har det pågått ett arbete med att utvärdera vilka kompletteringar som bolaget måste göra innan ansökan är redo för prövning i sak efter en formell kungörelse. Arbetet sker både i det mål som pågår enligt miljöbalken vid Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt och i prövningen enligt kärntekniklagen som sker hos Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM.

Stort kompletteringsbehov

Under 2012 har ett stort antal remissinstanser lämnat sina synpunkter om kompletteringsbehov av ansökan om ett slutförvarssystem för använt kärnbränsle till både mark- och miljödomstolen och SSM. I oktober lämnade SSM och Kärnavfallsrådet in sina önskemål till domstolen.

Totalt sett är kompletteringskraven omfattande och många remissinstanser är samstämmiga om vad som krävs för att rätta till de största bristerna. I det gemensamma yttrande som Naturskyddsföreningen och MKG

lämnade in i juni 2012 konstateras att det bl.a. saknas tillräckliga redovisningar om hur de konstgjorda barriärerna av koppar och lera kommer att hålla långsiktigt, om alternativa metoder – särskilt djupa borrhål, om platsvalet, om risker med avsiktliga mänskliga intrång och om naturvärden.

SKB avvisar kompletteringskrav

Den 2 april lämnade kärnavfallsbolaget SKB ett första sammanfattande yttrande till mark- och miljödomstolen över de kompletteringskrav som ställts. Bolaget avvisar i stort sett alla kompletteringskraven och väljer i stället att gå i konfrontation med remissinstanserna. Tydligast är detta när bolagets driver linjen att eftersom strålsäkerhetsfrågor hanteras i SSM:s prövning enligt kärntekniklagen så ska mark- och miljödomstolen inte bry sig om dessa. Det betyder att frågor som rör långsiktig miljösäkerhet, såsom risker att framtida generationer ska utsättas för strålning från läckande kopparkapslar inte skulle vara en del av den öppna domstolsprövningen.

Domstolen skulle bara hantera frågor som t.ex. buller, utsläpp av kemikalier och naturvärdesfrågor.

Kärnavfallsbolaget anser dessutom att det inte i miljöprövningen ska göras några jämförelser med alternativa metoder, exempelvis djupa borrhål, eftersom bolaget anser att det inte i juridisk mening finns några alternativ till bolagets KBS-metod. Detta trots att det varit industrins ansvar att bedriva ett allsidigt forskningsprogram för att finna slutförvarslösningar och att det sedan 1990-talet varit tydligt att djupa borrhål skulle kunna vara ett bättre alternativ.

Även om det är kraftindustrins fulla rätt att välja juridisk linje menar Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, att det strider både mot lagstiftarens intentioner och gällande rättspraxis att mark- och miljödomstolen skulle bortse från att hantera frågor som rör långsiktig miljösäkerhet i strålsäkerhetsfrågor. Vad gäller frågan om alternativredovisningar anser MKG att industrin inte bör tillåtas att komma undan en jämförelse med alternativ bara

Artikeln forts på sid 2

Forts. från sid 1

för att kärnavfallsbolaget SKB historiskt misskött sitt lagliga ansvar att undersöka dessa.

Det som sedan början av april har hänt i domstolsprövningen är att mark- och miljödomstolen gjort en första mer övergripande genomgång av ansökan och kraven på kompletteringar. Den 13 maj skickade domstolen ut kärnavfallsbolagets yttrande från den 2 april på remiss till de aktörer som deltar i domstolsprövningen med ett föreläggande att lämna synpunkter till den 26 augusti. Domstolen har även gjort en ny tidsplan för målet. Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, har fått ett separat föreläggande och ska även svara på en komplettering som kärnavfallsbolaget enligt domstolen ska lämna in i juni.

SSM missnöjd med kompletteringar

Den 2 april lämnade kärnavfallsbolaget SKB även in en större mängd kompletteringar och planer för när kompletteringar ska lämnas in till Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM. Myndighetens prövning sker mer löpande och kompletteringskrav från

myndigheten och svar från kärnavfallsbolaget kommer med jämna mellanrum. Detta arbete kan följas på den provningsportal som finns på MKG:s hemsida. I ett kort svar på det underlag kärnavfallsbolaget lämnade in den 2 april har SSM meddelat att det är myndighetens bedömning att endast delar av kompletteringarna delvis uppfyller myndighetens förväntningar. Dessutom konstateras att bolaget valt att inte lämna något underlag och därmed inte svarat på vissa krav.

Med tanke på hur kärnavfallsbolaget SKB agerar i prövningen i mark- och miljödomstolen anser MKG att det är väldigt viktigt att SSM ligger på och kräver de kompletteringar som behövs vad gäller långsiktig strålsäkerhet och alternativredovisningar. SSM har en god förståelse för de problem som finns med att visa att kopparkapslarna kommer att hålla och har begärt omfattande kompletteringar i kapsel frågor. Kärnavfallsbolaget har svarat att kompletteringar i dessa frågor, och många andra frågor, kommer att ske under hela 2013 med två viktigare kompletteringstillfällen i juni och december. Detta har lett till att SSM har meddelat mark- och miljödomstolen

att myndigheten kan behöva till mitten på 2014 innan det går att avgöra vilka kompletteringskrav myndigheten vill ställa i domstolsprövningen. Den nya tidsplan som domstolen redovisat har tagit hänsyn till detta och utgår ifrån att kungörelse av ansökan inför prövningen i sak sker i stort sätt samtidigt i både miljöbalksprövningen och prövningen enligt kärntekniklagen. Samt att domstolen och SSM ska lämna in sina yttranden till regeringen ungefär samtidigt.

SSM har även haft avstämningsmöten i sak med kärnavfallsbolaget. På ett sådant möte i februari som gällde kopparkapsel frågor markerade SSM tydligt att myndigheten inte är nöjd med de kompletteringar och planer för kompletteringar som bolaget lämnat över. Myndigheten förtydligade att osäkerheten i SSM:s yttrande till regeringen är avhängigt hur många frågor avseende processer i slutförvarsmiljön som kvarstår vid tidpunkten för SSM:s yttrande. Detta menar MKG är en viktig signal till kärnavfallsbolaget att se till att överlämna all den kunskap som bolaget har om kopparkorrosion och hur leran betar sig i slutförvarsmiljön.

[Läs mer på www.mkg.se](http://www.mkg.se)

Det korroderar lite överallt

Även om det tar en väldigt lång tid att få en ökad förståelse för hur kopparkapslarna skulle kunna korrodera i en slutförvarsmiljö så ökar kunskapen hela tiden. Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, finner det dock anmärkningsvärt att den kunskap som behövs för att kunna pröva ansökan inte redan finns i den.

Den 25 januari publicerade Strålsäkerhetsmyndigheten en forskningsrapport från ett forskarlag lett av Gunnar Hultquist vid KTH som visar att koppar korroderar i en syrgasfri miljö och att korrosionen fortsätter på djupet. Samtidigt fortskrider kärnavfallsbolaget SKB:s forskningsprojekt vid Uppsala universitet som ska undersöka samma sak mycket långsamt. Projektet har bekräftat att koppar korroderar i en syrgasfri miljö men det är osäkert om kärnavfallsbolaget som styr forskningen har ett intresse att fortsätta evakuera försöksutrustningen med jämna mellanrum för att visa att den aktuella korrosionsprocessen inte endast är en ytprocess.

Det saknas fortfarande försök både i laboratoriemiljö och i en realistisk

slutförvarsmiljö som undersöker hur koppar betar sig när syrgasen förbrukats i ett slutförvar. I april publicerade kärnavfallsbolaget SKB en rapport från upptaget av försökspaket 3 i MiniCan-projektet i berglaboratoriet i Äspö. Det har funnits förhoppningar om att MiniCan-försöket skulle kunna ge svar på hur koppar korroderar när syrgasen förbrukats, något som skett snabbt i MiniCan-paketen. Rapporten visar dock att det järn som funnits med i paketen korroderat så mycket att det inte går att säga så mycket om kopparkorrosionshastigheter. Detta visar att det behövs ett särskilt projekt som bara fokuserar på koppar, något som aldrig kärnavfallsbolaget genomfört. Detta trots att kopparkapslen är den viktigaste barriären i KBS-konceptet.

I stället klamrar sig bolaget fast vid teoretiska modeller som saknar experimentellt stöd.

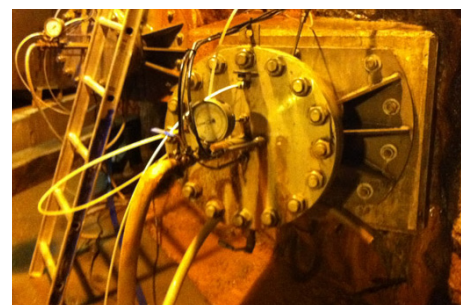

Bild på ett MiniCan-försökspaket i Äspö-laboratoriet tagen vid ett möte med referensgruppen som tillåts följa delar av SKB:s kopparkorrosionsforskning. MKG har lämnat gruppen eftersom SKB inte tillåter insyn i alla bolagets pågående korrosionsprojekt.

[Läs mer på www.mkg.se](http://www.mkg.se)

Kärnavfallsrådets kunskapslägesrapport 2013

Den 7 mars överlämnade Kärnavfallsrådet sin årliga kunskapslägesrapport till miljöministern Lena Ek. Rapporten redovisar i första hand rådets synpunkter på behov av kompletteringar av slutförvarsansökan för använt kärnbränsle och sammanfattar övriga remissinstansers synpunkter.

Regeringens rådgivande organ i kärnavfallsfrågor, Kärnavfallsrådet har i uppdrag att i februari varje år till miljöministern överlämna en kunskapslägesrapport om det aktuella läget inom kärnavfallsområdet. Syftet med rapporten är att *"belysa de frågor som Kärnavfallsrådet anser särskilt relevanta, och klargöra Kärnavfallsrådets synpunkter i dessa"*. I årets rapport redovisas rådets viktigaste synpunkter om kompletteringsbehoven i ansökan om ett slutförvarssystem för använt kärnbränsle. Rådet vill ser en bredd av kompletteringar,

varav många sammanfaller med de krav på kompletteringar som Naturskyddsföreningen och Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning ställt. Det gäller bland annat frågor som rör de konstgjorda barriärerna av koppar och lera samt den alternativa metoden djupa borrhål.

I rapporten sammanfattas även övriga remissinstansers synpunkter på kompletteringsbehov och rådet diskuterar slutligen möjligheten till återvinning av det använda kärnbränslet i reaktorer.

Läs mer på www.mkg.se

USA vill undersöka djupa borrhål

Djupa borrhål är en av de slutförvarsmetoder som USA vill satsa forskning på i det nya slutförvarsprogram som presenterats av energidepartementet.

Strålsäkerhetsmyndigheten har begärt in ytterligare underlag om metoden djupa borrhål i prövningen om ett slutförvar för använt kärnbränsle. Kraftindustrins kärnavfallsbolag SKB vill dock inte göra några kompletteringar eftersom de anser att det inte finns några alternativa metoder till KBS-metoden som måste redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen. Med tanke på att det enligt kärntekniklagen varit kraftindustrins ansvar att genomföra ett

allsidigt forskningsprogram inom kärnavfallsområdet och att kärnavfallsbolaget SKB i alla år struntat i att undersöka alternativ anser Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning att SKB:s inställning är anmärkningsvärd men inte förvånande.

I USA däremot vill man undersöka metoden djupa borrhål. I energidepartementets nya strategiplan för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle står det bl.a. att

en forskning- och utvecklingsplan för slutförvarsmetoden djupa borrhål ska tas fram under budgetåret 2013. Utifrån denna strategiplan vill departementet bygga ett nationellt program för slutförvaringen av det högaktiva kärnavfallet. Eftersom problemen med industrins KBS-metod är svåra och allt mer uppenbara anser MKG att det är bra att andra tar det ansvar som kärnavfallsbolaget SKB försummat.

Läs mer på www.mkg.se

Förslag på gång för att minska statens finansiella risk

Sedan ett par år pågår det en översyn av finansieringssystemet för hantering av kärnavfall och rivning av reaktorer. Arbetet är ett regeringsuppdrag och leds av enheten för finansiell kontroll vid Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM. Det sker i samarbete med Riksgälden och Kärnavfallsfonden.

Syftet med översynen är att ta fram ett nytt finansieringssystem och föreslå lag- och förordningsändringar som ska minska statens och skattebetalarnas risk att behöva betala kraftindustrins kostnader för slutförvaring av kärnavfall och rivning av reaktorer. Det nuvarande systemet har lett till att kärnavfallsfonden är kraftigt underfinansierad vilket

bland annat uppmärksammats i Vetenskapsradions serie "Atomnotan".

Under senhösten och våren har tre samrådsmöten anordnats och myndigheterna har presenterat olika förslag på hur framtida kärnavfallsavgifter och säkerheter ska beräknas. Förslag på lag- och förordningsändringar har presenterats. Den slutgiltiga rapp-

orteringen ska SSM skicka till regeringen innan den 31 maj.

Myndigheternas förslag på hur finansieringsfrågan ska hanteras följer tänkandet som finns i pensionssystemet. Pengarna som läggs undan i kärnavfallsfonden ska täcka kostnader långt fram i tiden eftersom

Artikeln forts på sid 4

slutförvarings- och rivningsprojekt kan hålla på långt in i andra halvan av 2000-talet. Myndigheterna föreslår att kärnavfallsavgifterna ska beräknas genom att en balansräkning görs på beräknade framtida kostnader och förväntade tillgångar i fonden. Kärnavfallsavgifter per kWh producerad kärnkraftsel och säkerheter bestäms

sedan så att statens risk ska vara låg.

MKG har deltagit på samtliga samrådsmöten och skickat in sina synpunkter på ändringsförslagen. Viktiga frågor som diskuterats i samrådet är hur hög ränta som ska användas för att beräkna den långsiktiga avkastningen i fonden, hur mycket av beräkningssystemet ska fastställas

i förordningstext och om medlen i kärnavfallsfonden ska kunna placeras i mer riskfyllda aktier och obligationer.

MKG har även föreslagit att regleringen i finansieringsförordningen om tidpunkten för hur länge ideella föreningar ska kunna erhålla och använda medel ur kärnavfallsfonden ska ändras.

[Läs mer på www.mkg.se](http://www.mkg.se)

Fler nyheter

Finsk slutförvarsansökan

Det finska kärnavfallsbolaget Posiva lämnade den 28 december 2012 in en ansökan till den finska regeringen om att få bygga ett slutförvar för använt kärnbränsle. Trots stora osäkerheter kring kopparkorrosion och den långsiktiga säkerheten vill Posiva använda sig av KBS-metoden, samma metod som föreslagits i den svenska ansökan om slutförvar.

Storbritannien söker ny plats för slutförvar

Sedan början på 2000-talet har det i Storbritannien pågått en process för att finna en plats för slutförvaring av högaktivt kärnavfall. Den enda plats som frivilligt visade intresse var i West Cumbria i närheten av den stora kärntekniska anläggningen Sellafield. Nu har ett beslut tagits om att säga nej och platsvalsprocessen är tillbaka på ruta ett.

Radioaktivt avfall feldeponerat i SFR

Innehållet i 3 000 avfallstunnor med radioaktivt avfall i slutförvaret för kortlivat och radioaktivt avfall, SFR, har visat sig vara oklart. Tunnorna, som kommer från det svenska historiska kärnprogrammet, kan innehålla vätskor, tungmetaller och mer långlivat avfall än tillåtet. Tunnorna måste tas upp ur SFR. Tillsammans med drygt 7 000 liknande tunnor med medelaktivt långlivat avfall som finns i ett berggrum på Studsviksområdet ska tunnorna öppnas och ompaketeras. En ny anläggning måste byggas. Kostnaden blir flera hundra miljoner vilket kan leda till höjd kärnavfallsavgift.

Påverkan av läckströmmar på SFR

Strålsäkerhetsmyndigheten har den 19 februari begärt att SKB ska redovisa en riskvärdering av strålsäkerheten i slutförvaret för kortlivat radioaktivt avfall, SFR, och dess påverkan av läckströmmar från elkabeln Fenno-Scan. Frågan är föranledd av en skrivelse från MKG i juni 2012. Senast den 30 maj 2013 vill myndigheten ha en skriftlig redogörelse.

Idéhistoriker saknar kärnavfallsdebatt

Jonas Anshelm, professor på Tema Teknik och social förändring, Linköpings universitet, efterlyser i ett pressmeddelande på universitetets hemsida en politisk debatt om slutförvarsplanerna för använt kärnbränsle. Han menar att kärnavfallens hantering har blivit en teknisk fråga enbart för kärnkraftsindustrin, regeringens och miljörelsens experter.

Utredning: "Östhammar i en prekär situation"

Östhammars kommun har låtit en extern utredare se över kommunens arbete med slutförvarsfrågor. För att skapa trovärdighet i kommunens vetorätt så menar utvärderingen att möjligheten för och konsekvenserna av att kommunen skulle säga nej till ett slutförvar måste tydliggöras.

MKG på Socialdemokraternas partikongress

Under Socialdemokraternas kongress den 3-7 april fanns MKG med som utställare för svara på politikernas och besökares frågor om den pågående prövningsprocessen och de problem som uppkommit i planerna för slutförvaring av använt kärnbränsle.

Kenneth Gunnarsson, MKG, diskuterar kärnavfallsfrågor i föreningens monter på Socialdemokraternas kongress

[Läs mer om nyheterna på www.mkg.se](http://www.mkg.se)

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG är ett samarbete mellan Fältbiologerna, Naturskyddsföreningen, Naturskyddsföreningen i Kalmar län, Naturskyddsföreningen Uppsala län och Oss (Opinionsgruppen för säker slutförvaring i Östhammar). MKG erhåller stöd ur kärnavfallsfonden.

Box 7005 | 402 31 Göteborg
Besöksadress: Norra Allégatan 5 3tr
Telefon: 031-711 00 92 Fax: 031-711 46 20
E-post: info [at] mkg.se
<http://www.mkg.se>